

Puolalaisen paavin vaikutus kylmän sodan päätökseen

Puolassa oli toisen maailmansodan jälkeen kommunistinen hallinto, ja maa kuului Neuvostoliiton hallitsemaan itäblokkiin ja siten myös Varsovan liittoon. Katolinen kirkko oli kuitenkin säilyttänyt Puolassa vahvan aseman.

Paavi Johannes Paavali II oli kotoisin Puolasta. Hänet valittiin vuonna 1978 paaviksi usean vuosisadan jälkeen ensimmäisenä ei-italialaisena, mitä pidettiin myös Vatikaanin kannanottona blokkirajojen ylitykseen. Jo seuraavana vuonna hän teki huomiota herättäneen matkan Puolaan.

Paavin vierailua 2.-10.6.1979 seurasivat suuret väkijoukot, vaikka kommunistipuolue Moskovan painostamana oli yrittänyt jarruttaa tilaisuuksien järjestämistä. Tilaisuuksista tuli selvästi kommunismin vastaisia mielenosoituksia, vaikka mitään poliittista liikehdintää ei käynnistetty.

Edellisenä vuonna saatua uskonvahvistusta on pidetty tärkeänä edellytyksenä Puolassa kesällä 1980 alkaneille lakoille. Solidaarisuus-liike oli vahvasti sidoksissa katoliseen kirkkoon, vaikka Paavi välttikin suoranaisesti poliittisen tuen antamista lakkolaisille. Puolan tapahtumilla oli suuri symbolinen vaikutus mielialoihin yhtä lailla idässä kuin lännessä.

Puolan hallituksen julistettua seuraavana vuonna sotatilan ja ryhtyessä kukistamaan solidaarisuus-liikettä katolinen kirkko toimi sen tukena. Hallituksen salainen poliisi vainosi pappeja mutta ei onnistunut estämään kirkon yhteiskunnallista osallistumista. Koko 1980-luvun Puolan valtion ja kirkon suhteet pysyivät jännittyneinä. Tähän vaikutti osaltaan se, että lännestä voimakkaasti tuettiin kirkon toimintaa. Paavi oli tuen antamisessa symbolisesti merkittävin.

Mihail Gorbatshovin aloittama uudistuspolitiikka lievensi tilannetta myös Puolassa. Vuonna 1989 järjestetyissä verraten vapaissa vaaleissa jälleenlaillistettu solidaarisuus-liike sai suuren voiton. Sen tukena toiminut katolinen kirkko vaikutti jo avoimesti politiikkaan.

Paavin vaikutus oli tuossa vaiheessa kahtalainen. Yhtäältä hän tuki demokraattista kehitystä koko itäblokissa ja erityisesti Puolassa solidaarisuus-liikettä, mutta toisaalta hän vaikutti tasoittavasti mielialoihin, ettei väkivaltaa käytettäisi. Suurella arvovallallaan hän onnistui tässä tehtävässä ja myötävaikutti siten merkittävästi kylmän sodan päättymiseen rauhanomaisesti.

Lähteet: Andrzej Paczkowski, "Playground of Superpowers, Poland 1980-89: A View from Inside" teoksessa Olav Njølstad (ed.), The Last Decade of the Cold War. From Conflict Escalation to Conflict Transformation (Frank Cass, London 2004), s. 372-401.

Internet: http://fi.wikipedia.org/wiki/Johannes_Paavali_II; http://en.wikipedia.org/wiki/Pope_John_Paul_II

